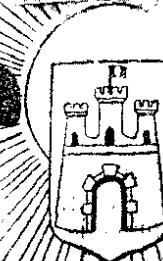

LLEVANT

Quinzenari defensor d'els interessos morals i materials d'Artá i sa comarca

Redacció i Administració

Quatre Cantons, 6 • ARTA

Aany 4H.

DE L'AUTONOMIA

Ja qu'aquesta paraula, abans sentida amb tant de recel, cau avui de la boca de tothom amb tota naturalitat, sense apenes des�tar esveràments de cap casta, bellament la podem prendre noltros com a capslera d'un liegès comentaris, noltros que sempre l'hem feriguda en el primer punt del nostre programa.

Regonegut ja en tot el mon el dret de totes les nacionalitats a regirse a si mateixes cada una de les que fins ara havien suirit i gemegat dins l'esclavitut, avui se beluga i clama per obtenir la libertat tant de temps desitjada. Es ja un fet real la aliberació de Polònia i va a ser-lo Irlanda, que s'ha presa l'independència. Mes a Espanya, se regafetja encara aquest dret.

Aquí aprop, tenim la germana Catalunya que fa xixanta anys fou despertada per sos poetes del só letargic qu'encadenada feia dos sigles que dormia.

Consciencie, de son dret a la consideració de nacionalitat qu'abans fruia seguí sa glorirosa tradició literaria i amb el fet de donar vida a sc llengua, ha restaurat son art, ha fet florir no vament sa literatura que ja es estudia en les grans urbs europeas, i tot i enriquit el poble amb el treball, li ha infiltrat l'idea de la plasmació de la nacionalitat. Han sortit de son si una corrua de litarats, d'artistes i de polítics qu'han vivicada la literatura art y política dels demés pobles amb nova saba.

Idó, equeixa nacionalitat, si a Espanya domina el seny, conseguirà prest l'autonomia a a despit de tots els cridaners polítics que qu'han duita Espanya la decadència actual i fins a despit del mateix govern que li ha de concedir, que molt a pesar seu, no podrà contradir a un poble que amb tal fe i unanimitat la reclama.

A Mallorca, especialment devers Ciutat qui noten també espíres del mateix foc, espíres però que no consegueixen abrandar en llama gran als polítics d'ofici que tenen els ideals en ser una província qui te bo en la Cort.

Els joves del Centre Regionalista de Ciutat han donat conferencies, han predicat l'ideal i a ses pràctiques han respolt alguns elements però aquests son pocs, i per dissot just un colors, esquerrans. Perquè entre els elements dretistes no s'ha d'accentuar la as-

Bcls treballs publicats ne son responsables els autors

N'os tornen els originals

P R E U S

Espanya: Trimestre 0'75 Ptas.

Aony. 3'00 »

Estranger Doble

Se paga
a la
bastreta

Artá, (Mallorca) 10 de Febrer de 1919

Núm. 62

piració a l'autonomia, de Mallorca? Ja son molts així mateix els partidaris d'un regionalisme que hi ha estat l'ideu de certa descentraització administrativa però pocs els qui sentin amb tota integritat l'ideal de la nació.

Davant aqueix fet, del desgavell polític mallorquí, i del caciquisme dominant en molts de pobles caciquis que no així com així logrará esvanir-se, jo crec que seria contraproducte l'obteició de l'autonomia de Mallorca. Crec qu'el nostre desig no ha de ser obtenir immediatament l'autonomia que permetria posatia en matís dels actuals partits polítics, que no a altres mans aniria a parar Mallorca amb l'autonomia. El nostre recurs d'ara, no es altra que predicar l'ideal fins a infiltrar-lo en el poble; fer-li coneixer le llengua propria i al coneixer-la estimarà; i treballar, treballar molt en tots sentits, literaria i artísticament moral i socialment, comercial i industrialment per l'educació del jovent i la conversió dels vells i una vega ja que la gran majoria dels mallorquins sentiguem al unisón el mateix ideal llavors l'autonomia, qu'es un instrument de gran profit, podrà ser posada en mans del poble el qual s'adonarà de l'ús que deu pèr sa propia vida.

CLIMENT

Una obra colossal

E carregat de donar compte del moviment social catòlic als lectors de la nostra modesta publicació, consider un deure meu el retreure devant ells, una obra admirabilissima que s'està duguent a cab dins Espanya, admirabilissima no sols per la multitud de fruits qu'està donant arreu, i per la magnitud d'ella sinó especialment per l'abnegació i zel que en sa realisació demostren sos directors i propaguedois. Aqueixa es la Confederació Nacional Catòlic-Agraria. En elle hi figuren les persones més eminentes en tots els rams, unides a les classes més humils de la societat, convertits tojs en apòstols de l'ideal s'han tirat al carrer, i celebren mitins en les principals capitals i recorren viles i bogarets, amb la única idea de sindicar a totes les famílies catòliques i enllasar amb el llac de la caritat cristiana a obrers i capitalistes, a propietaris i pro-

letaris, a treur desesperats de les urpes de l'usura, a abaratir la vida de les classes necessitades, a compatir les alegries del viure entre pobres i rics i a dur a totes les famílies sindicades cap a la vera conquesta del reine de Jesucrist.

I son ja moltíssimes les famílies associades en aquests Sindicats; prop de trescents mil que sumen mes de un milló d'agricultors.

Aquests Sindicats fan la Caixa Rural de Crèdit, i Pences Sindicals i Cooperatives de Compra i Venta (per llevar els intermediaris entre consumidors i fabricants) i Segurs de vellesa, i Escoles socials i arrendaments colectius etc. etc., amb moltíssimes més obres, de gran interès per tots els treballadors. Aquests Sindicats, s'uneixen per la millor consecució de sos fins, formant Federacions de Sindicats i aquestes Federaçons s'ajunten amb una qu'es la Confederció de Federacions.

Aqueixa magna entitat esta cridada a donar fruïsts inmillorables en la pacificació social, si troba en les personnes interesades, que som tots, la cooperació i ajuda que convé prestar-li. Sobre tot, basta qu'en cap d'ells hi estiga un home de cor tan gran i tan cristianita com D. Antoni Monedero per preveure aont arribara aquela Institució.

Dins Artá, aont contam amb una entitat de sensiblants fins, podrem participar a totes també dels generosos beneficis que a totes les associacions catòliques proporciona. Això se conseguirà fent que la Caixa Rural, o el Sindicat Agrícola especialment, entrasen en aqueixa Confederció: An això sembla que s'encaminen les nostres benemerites associacions ciutades, quant en la darrera Junta General del Sindicat, s'acordà anomenar una ponencia qu'estudii la conveniència de federar-se amb ella.

Amb això i en tot lo que tendesca al desplegament del esperit social catòlic rebrian sempre aqueixes entitats el nostre mes entusiasta aplaudiment.

FLAMA

De pel mon

En aquesta secció donarem a cada n.º molt extractades les notícies més trascendentals que mos vajen arribant de lo que passi en el mon. No precisament lo que tota la prensa haurà escampat ja amb anticipació, sinó més be lo que nos sia bo recordar-ho si un ja ho vist ho sebrer-ho si no s'en tenia notícia.

Valencia vol fer un esforç gegant per la cultura de sos ciutadans. Ha nomanada una comisió mixta per un empréstit an aquest fi, i aquesta Comisió ha presentat un dictamen que de dut-se a cap transformaria en poc temps la ciutat del Turie. Proposa un empréstit de vuit milions de pesetes per convertir en escoles graduades totes les actuals, aixícar edificis modernissims en tots els barris estrems de la ciutat, afegir-hi 250 escoles més per atendre als 10.000 alumnes qu' avui no tenen escola, i crear escoles per nins pretuberculosos, colonies escolars, etc. etc.

¡Ja se diu coratge i gust! ¿No pendrien exemple a qualca poble de per aquí?

A Ciutat diuen que s'ha prohibit el joc. Es el dir, que se persegurá an els jugadors Aixó no es cosa nova. Se fa de temps immemorial. ¡Però si serán com es bolets aquests elects, que per be que les cerquen per tot en surten! Si els agres d'esclafasancs fossen tan espesos i tant grosos per tot en trobariem i a tot temps.

Els bolxeviques s'acosten; hi ha sospires si son ja a Barcelona, per aixó se volen suspindre les garanties constitucionals. Diuen si per la frontera de França passaren dins un caixó facturats com a fruita del país ¿I els punxasarries per que serveixen? Que n'hi posin un quants dels que hi ha an el fiefato de Palma i estan segurs de que no'n passarán pus.

Diuen que'l govern central está dispost a amollar a la Sta. Autonomia que te tancada fa temps ben lligada de mans i peus i amordassada. Els qui arriben d'aquelles terres diuen que si qu'es ve que li vol amollar per que recorri si te gust totes les regiónes españoles, pero prohibint que la desfermin ni li llevin la mordassa. Diuen també que tots els qui ara reclamaven la seu llibertat, amb aquestes condicions no le volen, ¡i be que fan! Sino's semblaria una captarie com tantes en venen de per allá i encara l'hauriem de mantenir; o desemberassala, ben lliure o res.

ORIOL

Lo que voldria per enguany

Ara qui comense l'any nou i tothom fa propositos a cumplir en ell, jo conceb ideas, que no me atravesc a dir-ne propósits perque no esta en les meues mans el cumplir-les, sinó que les hauré de dir deistjos, però que voldria se convertissen en fets reals i positius.

Jo voldria que la pau reinás de bon de veres en tots els pobles del mon; i en tots els cors no hi hagués més que una guerra, la guerra al mal, al vici, a tot lo que degrada a s'hom i desagrada a Deu.

Jo voldria que los governs d'Espanya fessin una tombarella cap al bon camí, qui es la abolició de tota injusticia la supressió de la disbaixa, l'estudi i execució de tot quant convenga per la bona administració de l'Estat.

Jo voldria que Mallorca fes un gran esforç per capacitar-se per conseguir la concessió de l'autonomia i que d'ella en fes el millor us per treurer-ne tot el gran profit que s'en pot obtenir.

Jo voldria que Artá, la vila nostra, la vila benvolguda de tots noltros, sufri en aquest any una transformació completa en tots els ordres i se posas al nivell que li pertoca en cultura en moralitat, en religiositat i en riquesa.

Jo voldria que pensásem bé en lo que a la nostra vila falta i si no mos ho donen els nostros administradors que'ls ho demeném que'ls ho exigiguén, que's never nostro el ferho.

Jo voldria qu'en el pressupost que se ferá enguany la Comisió pensás en retornar-hi la partida destinada a escoles malaura-damament suprimida per d'enguany, sense haver-hi motiu legal per a fer-ho.

Jo voldria que fos enguany mateix, qu'el nostre batle major tengués la pretensió de deixar una obra acabada i hermosa, que remembrás als vendors el seu pas per la batleria, i que fos aquella, la escola graduada, l'escola moderna, l'escola nova que la nostra vila necessita, i desgraciadament no hu coneix.

Jo voldria que aqueixa infancia abandona da, (qu'abandonats son els infants de vuit i nou anys darrera una truitje o guardant una cabra), fos recuida i recluida dins el nou edifici escola per fer-los homos, ciutadans dignes, cumplidos dels seus devers i coneixedors de sos drets.

Jo voldria que dins Artá, per obra i gracia de Art d'encantament un demati tots els casinés trobassen els jocs de cartes cremades i no sepiguesen en a quina fàbrica acudir per dur-ne de noves.

Jo voldria qu'un municipal presentás a l'Autoritat a tots aquests atlotells que juguen a set i mitj a la claror dels fanals públics durant les vetlades desafiant el fred iernal, i espargis a tots els triquets de canonet que trobás per carrers i carreteres.

Jo voldria que's creassen societats de cultura, i els diumenges i les vetlades fossen els punts de reunió dels nostres ciutadans després de cumplir els devers religiosos.

Jo voldria que'ls forasters qui venen a Artá no hi admirassen sols la bellesa i magnificència de les nostres Coves, sinó mes bé, la la activitat, moralitat, religiositat i cultura del nostre poble.

Jo voldria que s'hi creasse noves industries, que s'hi desenrotllás un comers no sospitat, que l'agricultura aumentas extraordinariamente, qu'els qui pensen emigrar cap a França o Amèrica trobassen aquí lo que somien, qu'el progrés fos notable en tots els ordres.

Jo voldria.... ¿però que dic? si el qui somia, a poc a poc, veig que som jo y no m'en havia adonat. Aixó no son més que somils, realisables si tots voliem. Aquí està el re.

Juan de s'aigo

Vida social

CAIXA RURAL

En aquixa entitat si nota un moviment an a que no estavem acostumats i heu celebrat.

Cuatre foren les reunións que s'hi tingueren en el mes passat. La Junta general ordinaria, una extraordinaria, una ordinaria del Sindicat i una d'aquesta secció per nombrar ponents per la creació de varies obres socials. Segons pareix el Sindicat está dispost a emprende una tasca gran i meritísima, a favor o benefici dels associats. Per de pronta s'han nombrat tres comisións per estudiar la manera d'implantar una secció de Pensión a la Vellesa, una de Segurs de bestiar i un altre de compres i ventes en comú.

Els membres de cada comisión semblen molt animats i es de creure que ferán un treball de profit.

Per altre par el dia dos d'aquest mes, també celebrar la Caixa Rural una reunió general de tots els seus socis per fer proposar als consells de Obres socials o dur a cab amb l'ajuda del cincuenta per cent del benefici obtengut enguany, que puja a uns sisents duros.

S'acordá proposar s'habilitació d'un saló net per reunions amb secció de lectura, la fundació d'una secció de socors mutus per cas de maleïtia i s'unió amb una de pensió a sa vellesa i la celebració anual de la festa dels Homenatges a la vellesa.

En la reunió hi hagué més gent i més entusiasme qu'en les passades lo cual demostrá que'ls socis estan desitjosos de millore, i seria una trista gracia que se deixás d'aprofitar aquest bon desitj.

AJUNTAMENT

Sessió del dia 3 de Desembre de 1919

Baix de la presidencia del Batle mejor don Bartomeu Esteua i amb assistencia del señor Femenies, Cassellas, i Alzina se celebra sessió de segona convocatoria acordantse:

1.º Aprovar l'acta de la secció anterior.

2.º Aprovar l'extracte de les sessions del mes de Novembre per enviar-los al Governador.

3.º La distribució dels fondos municipals pel més corret,

4.º Posar a la llista dels pobres de solemnitat amb assistència gratuita de metge i medicines a Margalida Bosch Canet del carrer de Na Careta n.º 18.

I no haguent-hi res més a tractar s'aixeca la sessió.

Sessió del dia 8 de Desembre

Presidida p'el batle major i amb assistència dels dos tinentes señors Femenies i Cassellas, i dels Regidors Srs. Espinosa, Carriló Esteua, Llabrés i Picó, se celebra sessió ordinaria acordant-se:

1.º Aprovar l'acta de la sessió Anterior.

2.º Apravar els repartiments de la riquesa pecuària i urbana p'el 1919 exposant-lo al públic per vuit dies.

3.º Posar al públic el padró de cédules personals p'el 1919.

4.º Pagar a D. Juan Bover Fullana, mestre que fou de l'Escola 2.ª de nins durant els mesos de Setembre, Octubre i Nubre, la suma de vintiquatre pesetes per lloguer de casa,

5.ª Aprovar una conta de D. Diumenge Riutort de 46'42 pts. per modelació servida al Ajuntament.

6.ª Anomenar una Comisió composta p'els dos Tininets Batles seïnors Femenies, Casellas i el regidor Sr. Espinosa per que estudiïn la manera de establir dins Artá el servei de cotxos de mort, suposat que en el pressupost d'enguany hi figura una partida per aquest servei.

I no haguent-hi res més a tractar el señor Batle aixeca la sessió.

Sessió ordinaria de dia 15

En aquesta sessió s'acordà:

1.ª Aprovar l'acta de l'anterior.

2.ª Que del capital d'imprevists, se paguin set pts. a Bartomeu Sancho Sancho, per l'arrendement del camí del cementeri civil de 1918.

3.ª Que el Secretari vagi a Ciutat per assunts municipals.

4.ª Abonar els sensals consignats en el vinent presupost.

5.ª Aprovar les operacions realitzades per l'apoderat d'aquest Ajuntament a conta d'aquest Municipi durant l'any corrent.

6.ª Aprovar una conta de D. Nicolau Jaquot que suma 18 pesetas.

8.ª Que del capital d'imprevits se paguin 2'28 pts. per drets Real de persones del Refugi de Sta. Rosa

Sessió ordinaria de dia 22

Presidida pel Batle se celebrà aquesta sessió prenguensé els acorsets següents:

1.ª Aprovar l'acta de l'anterior.

2.ª Aprovar varies contes municipals que sumen un total de 2499'31 pts.

3.ª Que tots els gastos que hagi de pagar l'Ajuntament siguin presentats cada setmana pels interessats per el seu examen.

4.ª Aprovar els plecs de condicions que han de servir per les subastas dels albiris municipals de 1919 «Dret de matadero», «Drets de plassa», «Corral municipal» i Drets sobre els cans qui van per la via pública.

Sessió ordinaria de dia 29

En aquesta sessió s'aprova:

1.ª L'acta de l'anterior.

2.ª La conta d'ingressos i gastos del establiment de Beneficència d'aquesta vila, de 1918, pujant els gastos 1341'10 pts.

3.ª La llista dels pobres que han de disfrutar de metje i medicaments gratuïts durant l'any 1919.

4.ª El patró de vecins de 1919.

5.ª Varies contes municipals que suman 1675'12 pts.

6.ª Els expedients d'arrendement dels albiris municipals de 1919 «Drets de plassa», Corral municipal i Drets sobre els cans.,,

7.ª Cobrar per administració l'Ajuntament l'albitri sobre el Matadero, tota vega- da què les subastas han resultat desertes.

CRÒNICA

DE CANOSTRA

METEOROLOGIA.—Aquesta quinzena es estada abundant en aigües. Comensà plouent i plouent acabà. La setmana de St. Sebastià se pot dir qu'els qui no tenien feina a cobro amb penes pogueren gonyar dos jornals. Aquesta setmana també segueix per l'estil. S'hi ha prou. No s'en necessita més per ara. Però Deu sobre tot.

AGRICULTURA.—Els pocs dies que ha fet bons s'ha aprofitat de bons devers per entrecavar. Blan i tot la gent sap qu'es hora i no vol deixar les manades p'el rostoi. En els orts s'hi pot fer poca cosa a causa de la blanor, per això les verdures i tota classe d'ortolissa valen un ui. Ses cols han adquirit un preu altissim. Primer demanaven un grell a un veïnat i vos na donaven un manat. Ara en comprau dues decimes i vos ne donen tres de petits. I diuen que baixen les subsistències!

SANIDAT.—Com se pot veure per el «Registre» amb penes hi ha hagut morts en el més qu'acabam de passar. El poble gosa en general de salut, gràcies a Deu. Després de la tempesta ve la bonansa. Per ara no hi més que costipats, propis del temps.

COMUNICACIÓNS.—Altra volta mos trobam sense cap auto que fassí el camí d'Artá a Manacor. El de Capdepera, nou flamant, anà alguns dies a Palma però per falta de bencina hagué desuspendre els viatges i ara no passa ni poc ni molt. El qui duia la correspondència de Manacor a Artá pateix dels pulmons i s'atura de funcionar a lo millor. Fa devers un més que no va ni amb rodes. Ventura que el servei de carriuatges amb la combinació del de mitjdia va bé. Tanta sort.

FORA LLUM.—Enguany no més s'ha donat llum elèctric els dematins durant dos mesos, el Decembre i Janer quant als darrers anys de carestia s'en donaven tres i abans quatre. No volem dir que els propietaris hajen de voler perdre en benefici dels darrers, però que si heu permeten les ganancies, se donan el poble tota la comoditat possible lo qual redundarà segurament de retop en benefici dels propietaris per l'aument d'instalacions.

TROBALLA.—En una excavació feta a finques de devora Son Sard del terme de Son Servera s'han trobat diferents objectes de ceràmica romana.

Ademés s'hi ha trobat un antigüentari de vidre que ha adquirit el farmacètic d'aquesta localitat D. Jaume Sancho. Es un exemplar hermosissim adamés s'ha conservat intacte sense el més petit desperfecte. Mos alegram de que tan hermosos exemplars no haja sortit per caure en mans d'antiquaris traficants que'ls venen a qui'n done més.

CA DE BOU.—«Es ca de bou» ha fet una passada per Artá, i amb una volteta per la vila n'haurieu vista de gent qu'i corria cap a pagar els atrassos! Qui va darrera sol rebre, já se sap.

DEL BOSC

L'armonia suau i dolça del bosc m'agrada amb exèa. Aquella resor tan trista, aquella música tan eloquent produïda pels majestuosos pins i pels cants dels tendres auçollons desperten en mi un goig inefable i'm trespoiten a regions desconegudes on mon espírit s'hi dorm ubrigat amb els plérs d'una altre vida mes espiritual. Plàume 'l passegarmi un jori de tardor, tot es joventut, tot es amor! Ah, si! Allí es el verdader amor; els pretes l'hi han trobat i ells son els únics que'ls coneixen. No veis, oh sers, que ja us pensau que heueu entrat dins la tardor de la vida, no veis que la melodia suau i tendre del bosc us crida i us convida a pesar un moment delicios qu'us omplirà l'esperit d'esperança i ben estar? Anau-hi, i si esteu trist ell us consolera i us dirà qu'encar'que haveu entrat dins el mostiy periode autunnal no pierdeu les

esperances, puig la tendre flor del amor may se mostia. Si es veritat que haveu perdut l'ideal i amb ell tota l'esperança, no desmayeu, tampoc. No veis qu'els arbres del bosc sempre sonverts. Els pins encara que siguin centenaris sempre demostren que tenen joventut i vigor: s'els veu ben drets, espolgant amb noblesa son espès rematje qu' a lo alt roban amenagador, contemplant amb aire triomfal, ols nuvols i desafiant la tormenta en qui després lluita, sortint-ne sempre guanyador. Anau-hi al bosc, conteu als pins les vostres penes i ell us-consolrà dientvos que l'espirit may es vell, i que si be's veritat qu' haveu perdut l'ideal en aquesta vida, pot ser qu'en l'altra 'l trobeu mes radiant i hermos.

I tú, jo! jo! jo! que vas esgarriada, cercant l'amor en l'hipocrisia, en la supestició i en el vici, no'el trobarás. A l'amor no'l cerquis per aquest camí. Aquest amor que t' el veus-color de rosa, no't portarà més que desenganyos. El verdader amor no es en l'hipocrisia i en la falsetat; el verdader amor es en la Natura; es en la flor olorosa en el tendre resinyolet, en la remorença font en el soroll del pi; i finalment en el conjunt del bosc.

Ves-hi, jo! jo! jo! que desenganyada dels plérs mundanals! ves-hi i plore que'ls pins condolint-se de ton sofriment també ploraran amb tú.

Oh boscaige, mirall encantador de la divinitat! Jo t'admir! Jo volria sentir sempre ta dolsa i melangiosa misericòrdia. Jo volria poguer estar sempre adins tú, o bosc, puig tú m'alivies de totes les penes d'aquesta vida, tresportantme a les regions desconegudes del Infinit.

Jo 't visitaré sovint; jo'm passejaré pendins tú en la tardor, en la primavera, en l'estiu, en l'hivern i fine i tot voldria poguer morir escoltant ta dolga reinar sota 'l rematje tospins.

J. LLARRÉS

Palma 9 Novembre de 1919.

NOTA

Per donar sortida a l'original en cartera en aquest número, deixam de publicar l'ENQUESTA y AVICULTURA

ARTANENS

A LA LLIBRERIA DE N

: Ferrer i Sureda :

S'ADMETEN TOTA

CASTA D'IMPRESOS, EN

MOLTA DE ECONOMIA

Impronta - Papereria - Encuadernación

ANTONIO HOMAR

Plaza de la Iglesia 177 PONT D'INCA

Teléfono 44

